

LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO UŽDUOTIES VERTINIMO INSTRUKCIJA

I. Literatūrinio rašinio turinio vertinimas (20 taškų)

L	T	Temos plėtotė	T	Teksto gilioji struktūra
II I	7	Tema puikiai suvokta , kryptingai ir nuosekliai plėtojama, išskirti esminiai aspektai, atskleidžiamos jų sąsajos. Privalomo autoriaus kūriniai (-iams) puikiai parinktas kito (-ų) autoriaus (-ių) kūrinys (-iai). Kūriniai siejami¹ , jų analizė padeda išplėtoti temą.	3	Pagrindinė mintis aiškiai suformuluota. Pasirinkta tinkama struktūra turiniui perteikti. Įžanga kryptinga. Dalinės ir baigiamosios išvados pagrįstos.
II	6	Tema gerai suvokta , motyvuotai išskirti jos aspektai. Privalomo autoriaus kūriniai (-iams) tinkamai parinktas kito (-ų) autoriaus (-ių) kūrinys (-iai).	2	Pagrindinė mintis pakankamai ² aiški. Pasirinkta tinkama struktūra turiniui perteikti. Įžanga turi trūkumų / dalinės ir baigiamosios išvados iš dalies pagrįstos.
	5			
I	4	Tema pakankamai² suvokta , ne visi aspektai motyvuotai išskirti. Kūriniai parinkti formaliai, jų analizė nesiejama.	1	Pagrindinė mintis nepakankamai aiški. Rašinio įžanga ir išvados turi trūkumų.
	3	Tema suvokta iš dalies (per siaurai / per plačiai / nemotyvuotai išskirti jos aspektai). Pasirinkta tik vieno autoriaus kūrinys (-iai) / ne visi pasirinkti kūriniai padeda plėtoti temą.		
	2			
I	1	Tema menkai suvokta . Tik teksto fragmentai susiję su tema. Pasirinkta tik vieno autoriaus kūrinys (-iai) / netinkamai pasirinkta kito (-ų) autoriaus (-ių) kūrinys (-iai).	0	Pagrindinė mintis neformuluojama. Rašinio gilioji struktūra turi didelių trūkumų.
	0	Visas rašinys nevertinamas , jei užduotis neatlikta / parašyta mažiau negu pusė reikalaujamos apimties / parašytas rašinys ne ta tema / neanalizuojamas nė vienas iš nurodytų autorių.		

L	T	Kūrinių analizė, interpretavimas	T	Rėmimasis kontekstu
II I	7	Kūrinių analizė kryptinga, įtikinama ir išsami; interpretuojama puikiai , atskleidžiamos esminės kūrinių reikšmės.	3	Tikslingai ir tinkamai remiamasi kūrinių kontekstu ³ . Atskleidžiamas literatūrinis (kultūrinis) ⁴ išprusimas. Literatūrologijos sąvokos vartojamos tinkamai.
II	6	Kūrinių analizė kryptinga, išsami; interpretuojama gerai .	2	Ne visai tikslingai remiamasi kūrinių kontekstu. Literatūrologijos sąvokos vartojamos tinkamai / vienas kitas neesminis trūkumas.
	5			
I	4	Kūrinių analizė iš esmės tinkama, tačiau šiek tiek paviršutiniška; interpretuojama pakankamai .	1	Bandoma remtis kūrinių kontekstu. Literatūrologijos sąvokos vartojamos ne visada tinkamai.
	3	Kūriniai interpretuojami paviršutiniškai . Kartais atpasakojamas siužetas.		
	2			
I	1	Kūriniai ne visai suprasti./ Bandoma interpretuoti ./ Didžiojoje teksto dalyje atpasakojamas siužetas.	0	Kontekstu remiamasi netinkamai / nesiremiama . Literatūrologijos sąvokos vartojamos netinkamai / nevartojamos.
	0	Kūriniai neanalizuojami , tik atpasakojamas siužetas.		

¹ Kūriniai siejami teminiu / probleminiu / idėjų / įvaizdžių / motyvų / meniniu ar kitais aspektais.

² Pakankamai [...] – nors ne iki galo aišku, bet užtenka, kad būtų suprasta, – esmė pasakyta.

³ Kontekstas (čia) – kultūrinis istorinis ir (ar) biografinis.

⁴ Literatūrinis (kultūrinis) išprusimas – išmanymas literatūros kaip kultūros dalies.

I. Samprotavimo rašinio turinio vertinimas (20 taškų)

L	T	Temos, problemos supratimas	T	Teksto gilioji struktūra
II I	7	Tema, problema puikiai suprastos, kryptingai ir nuosekliai išnagrinėti svarbiausi aspektai ir jų sąsajos.	3	Pasirinkta tinkama struktūra turiniui perteikti. Pagrindinė mintis aiškiai suformuluota. Įžanga kryptinga. Dalinės ir baigiamosios išvados pagrįstos.
II	6	Tema, problema gerai suprastos, nuosekliai išskirti ir išnagrinėti svarbiausi aspektai.	2	Pasirinkta tinkama struktūra turiniui perteikti. Pagrindinė mintis aiški. Įžanga turi trūkumų / dalinės ir baigiamosios išvados iš dalies pagrįstos.
	5			
	4	Tema, problema pakankamai suprastos, ne visai nuosekliai išskirti ir išnagrinėti aspektai / ne visi išskirti aspektai išnagrinėti.		
I	3	Tema, problema suprastos iš dalies, nėra prasminių akcentų ir nuoseklumo.	1	Tekstui trūksta aiškios pagrindinės minties. Įžanga ir išvados turi trūkumų.
	2			
	1	Bandoma plėtoti temą.		
--	0	Visas rašinys nevertinamas, jei užduotis neatlikta / parašyta mažiau negu pusė reikalaujamos apimties / parašytas rašinys ne ta tema / nesiremta nė vienu iš nurodytų autorių.	0	Rašinio gilioji struktūra turi didelių trūkumų. Pagrindinė mintis neaiški.

L	T	Argumentavimas, pagrindimas	T	Rėmimasis privalomu autoriumi ir kontekstu
II I	7	Argumentai tinkami⁵, svarūs⁶ ir įtaigūs⁷. Rašančiojo požiūris aiškus, įtikinamai pagrįstas literatūriniais ⁸ ir / ar kultūriniais ⁹ pavyzdžiais. Išlaikomas tinkamas idėjų ir pagrindimo santykis. Kur dera, pristatomas kitoks požiūris ir su juo polemizuojama, ieškoma tiesos.	3	Tikslingai ir tinkamai remiamasi vieno iš nurodytų autorių kūriniu (-iais) ir jo (jų) kontekstu¹⁰ .
II	6	Argumentai tinkami, svarūs. Rašančiojo požiūris aiškus, pagrįstas literatūriniais ir / ar kultūriniais pavyzdžiais. Kur dera, pristatomas kitoks požiūris ir su juo polemizuojama.	2	Ne visai tikslingai remiamasi vieno iš nurodytų autorių kūriniu (-iais) ir jo (jų) kontekstu / gerai, tinkamai remiasi privalomo autoriaus kūriniu (-iais) , tačiau jo (jų) konteksto nėra.
	5			
	4	Argumentai tinkami, bet ne visi svarūs. Rašančiojo požiūris pakankamai aiškus, iš dalies pagrįstas literatūriniais ir / ar kultūriniais pavyzdžiais. Trūksta prasminių akcentų.		
I	3	Ne visi argumentai tinkami ir svarūs. Rašančiojo požiūris ne visai aiškus; literatūriniai ir / ar kultūriniai pavyzdžiai ne visai tinkami.	1	Bandoma remtis vieno iš nurodytų autorių kūriniu (-iais) , tačiau ne visai tinkamai . Kūrinys neaiškiai siejamas su tema, problema. Kontekstu nesiremiama / remiamasi netikslingai .
	2			
	1	Bandoma argumentuoti. Rašančiojo požiūris neaiškus; samprotavimas paviršutiniškas, daug nukrypimų. / Dominuoja bendro pobūdžio aiškinimas.		
--	0	Argumentai netinkami / neargumentuojama.	0	Remiamasi vieno iš nurodytų autorių kūriniu (-iais) , tačiau netinkamai įrodomo teiginio atžvilgiu .

⁵ **Tinkamas** argumentas – tas, kuris pagrindžia teiginį, kuriam yra skirtas. Argumento tinkamumas – jo santykis su konkrečiu teiginiu (teiginys turi atitikti nagrinėjamą problemą – priešingu atveju jį pagrindžiantis argumentas negali būti įskaitytas).

⁶ **Svarus** argumentas – tas, kuris skatina patikėti, paremia ar net verčia priimti pagrindinę mintį. Argumento svarumas – jo santykis su tema.

⁷ **Įtaigus** argumentas – darantis emocinį ir (ar) estetinį poveikį.

⁸ **Literatūriniai pavyzdžiai** – kūrinio problematikos / idėjų / veikėjo charakterio / meninės raiškos ar kiti.

⁹ **Kultūriniai pavyzdžiai** – istorinis / biografinis / laikotarpio reiškinių / idėjų ar kiti.

¹⁰ **Kontekstas (čia)** – kultūrinis istorinis ir (ar) biografinis.

PASTABA. Bandymu remtis nelaikoma, jei autorius ir (ar) kūrinys (-iai) tik paminėti.

II. Kalbos taisyklingumo vertinimas (18 taškų)

Mokykloms lietuvių mokomąja kalba / Mokykloms tautinės mažumos mokomąja kalba

L	T	Gramatika ir leksika		T	Rašyba		T	Skyryba	
		<i>Lietuvių</i>	<i>Tautinės maž.</i>		<i>Lietuvių</i>	<i>Tautinės maž.</i>		<i>Lietuvių</i>	<i>Tautinės maž.</i>
III	4	0–1	0–2	7	0–1	0–3	7	0–2	0–2
II	3	2	3–5	6	2	4–6	6	3–4	3–4
				5	3–4	7–9	5	5–6	5–6
				4	5–6	10–13	4	7–8	7–8
I	2	3–4	6–9	3	7–8	14–17	3	9–10	9–10
	1	5–6	10–14	2	9–10	18–21	2	11–12	11–13
				1	11–12	22–26	1	13–14	14–16
–	0	7–...	15–...	0	13–...	27–...	0	15–...	17–...

III. Teksto raiškos ir formaliojo vientisumo vertinimas (12 taškų)

Mokykloms lietuvių mokomąja kalba / Mokykloms tautinės mažumos mokomąja kalba

		Teksto raiška, stilius, logika			Formalioji teksto struktūra	
L	T	Aprašas	<i>Lietuvių</i>	<i>Tautinės maž.</i>	T	Aprašas
			Klaidų skaičius			
III	9	Puikiai. Raiška atitinka rašymo situaciją ir žanrą. Tekstas stilistiškai vientisas. Rašoma aiškiai, tiksliai, sklandžiai, logiškai. Leksika tinkama ir efektyvi. Minčių santykiams išreikšti tinkamai ir tikslingai vartojamos įvairios sintaksinės struktūros.	0–2	0–3	3	Puikiai. Teksto struktūrinių dalių proporcijos tinkamos; skaidymas pastraipomis pagrįstas; nėra nemotyvuotų minties šuolių, nereikalingų pasikartojimų. Ne daugiau kaip 1 trūkumas.
	8		3–4	4–5		
	7		5–6	6–7		
II	6	Gerai. Raiška iš esmės atitinka rašymo situaciją ir žanrą. Rašoma aiškiai, tiksliai. Leksika tinkama. Minčių santykiams išreikšti tinkamai vartojamos įvairios sintaksinės struktūros.	7–8	8–10	2	Gerai. Teksto struktūrinių dalių proporcijos ne visai tinkamos; skaidymas pastraipomis ne visada pagrįstas; yra nemotyvuotų minties šuolių / nereikalingų pasikartojimų. 2–3 trūkumai.
	5		9–10	11–13		
	4		11–12	14–16		
I	3	Patenkinamai. Raiška ne visada atitinka rašymo situaciją ir žanrą. Leksika ne visada tinkama. Minčių santykiams išreikšti retai vartojamos įvairesnės sintaksinės struktūros.	13–14	17–20	1	Patenkinamai. Teksto struktūrinių dalių proporcijos netinkamos / vienos dalies trūksta; skaidymas pastraipomis nepagrįstas; yra nemotyvuotų minties šuolių / nereikalingų pasikartojimų. 4–6 trūkumai.
	2		15–17	21–25		
	1		18–20	26–32		
-	0	Nepatenkinamai. Raiška neatitinka rašymo situacijos / žanro. Žodynas skurdus. / Minčių santykiams išreikšti trūksta atitinkamos sandaros sakinių.	21– ...	33–...	0	Nepatenkinamai. Tekstas padrikas / dėstymas pastraipomis neskaidomas. 7 ir daugiau trūkumų.

Pastabos:

1. Gramatikos ir žodyno klaidomis laikomi normų, nurodytų „Kalbos patarimuose“, „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“, „Didžiųjų kalbos klaidų sąrašė“, pažeidimai.
2. **Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos klaidos nedubliuojamos ir laikomos atskiromis klaidomis**, išskyrus tuos atvejus, kai:
 - a) taškai nerašomi ant *i* – laikoma viena klaida visame darbe, tačiau jei taškai nerašomi ant *ė* – kiekviena klaida atskira;
 - b) nelietuviškų raidžių rašymas – laikoma viena klaida visame darbe;
 - c) žodžių kėlimo klaidos – laikoma viena klaida visame darbe.
3. Ta pati žodyno, gramatikos klaida, pasikartojanti kelis kartus, laikoma viena klaida.
4. Ta pati žodžių darybos (gr) klaida, pasikartojanti kelis kartus, laikoma vieno tipo klaida, pvz., netaisyklingai vartojamas tas pats priešdėlis. Kitos gramatikos (morfologijos, sintaksės) klaidos nedubliuojamos.
5. Ta pati rašybos klaida, pasikartojanti kelis kartus tame pačiame žodyje, laikoma viena klaida, kai:
 - a) netaisyklingai kelis kartus rašomas tas pats priešdėlis;
 - b) netaisyklingai rašoma ta pati šaknis;
 - c) netaisyklingai rašoma ta pati priesaga;
- Galūnių rašybos klaidos nedubliuojamos.**
6. Akies klaida laikoma atsitiktinė klaida, kuri darbe nesikartoja, t.y. kitur rašinyje žodis rašomas taisyklingai. Trys akies klaidos laikomos viena raštingumo klaida.
7. Viena skyrybos klaida laikoma to paties įterpinio neskyrimas, ta pati citatos skyrybos klaida.
8. Sintaksinės konstrukcijos neišskyrimas arba skyrimas iš vienos pusės laikomas viena klaida.
9. **Viename sakinyje žymima ne daugiau kaip viena stiliaus ar logikos klaida.**
10. Stiliaus, logikos klaidos nedubliuojamos ir laikomos atskiromis klaidomis, tačiau ta pati stilistinio žodyno klaida laikoma viena klaida.
11. Kalbos taisyklingumo (gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos) ir stiliaus bei logikos klaidos taisomos, t.y. paraštėje žymimos iki nulio ribos.

Pastabos. Jeigu kandidatas parašė mažiau nei 500 žodžių ir padarė gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos klaidų, už kiekvienus 30 trūkstumų žodžių atimama po 1 tašką iš bendro įvertinimo.

Atsižvelgiant į visuomenės lūkesčius ir valstybės interesą, kad mokyklą baigę mokiniai būtų raštingi, raštingumo vertinimo normos kasmet bus griežtinamos.

Trūkstumų žodžių skaičius	Atimami taškai	Trūkstumų žodžių skaičius	Atimami taškai
11–40	1	131–160	5
41–70	2	161–190	6
71–100	3	191–220	7
101–130	4	221–250	8